

Cebula Anna

Az apróságban rejlő nagyság,

avagy Minitextil kiállítás a Szombathelyi Képtár gyűjteményének anyagából a zalaegerszegi Keresztury ÁMK Hangverseny- és Kiállítótermében

A Szombathelyi Képtár Nemzetközi Minitűrtextil Gyűjteményének hosszú, több mint harminc éves története. Ahhoz, hogy be tudjuk mutatni, vissza kell mennünk az időben, amikor is a textilnek csak az volt a célja, hogy funkcionális legyen és dekoráljon. Ezzel mintegy a textil és annak művészete másodrendű, alkalmazott műfajnak számított. Azonban a XX. század 60-as, 70-es éveiben, fiatal textilművészeink kísérletezéseiből adódóan eme művészeti ág oly nagyot fejlődött, oly jelentős sikereket ért el, hogy felsorakozott és befogadtatott a grand art művészeti ágai közé. Így történhetett meg az, hogy 1968-ban, elhagyva az iparművészet „mamut” tárlatait, mint önálló művészeti ág kapott kiállítási lehetőséget az Ernst Múzeumban.

Az 1968-ban Budapesten megrendezett *Textil-falikép* kiállítás nagy sikerére való tekintettel elhatározták, hogy vidéken is be kell mutatni, mégpedig Szombathelyen, a Savaria Múzeumban. A kiállításnak Szombathelyen is oly nagy volt a közönségsikere, hogy a megyei vezetés és a Savaria Múzeum akkori igazgatója elhatározták, hogy fórumot teremtenek Vas megyében ennek a művészeti ágnak. Szombathely így vált a textilművészet központjává, fellegvárává.

Az I. Fal- és tértextil biennálét 1970-ben rendezték meg. A kétévenkénti megmérettetés sikerén felbuzdulva 1975-ben egy új műfaj kiírására került sor: először hirdették meg a Magyar Minitextil Kiállítást. A felhívásra olyan kisméretű textil munkákat lehetett beadni, melyeknek a mérete nem haladta meg a 15 x 15 x 15 cm-t. A bemutatott parányi alkotások nem a fal- és tértextil biennáléokra készült alkotások kicsinyített másai voltak, hanem egy új forma megjelenése a textilművészetben, a minié, amely a grafikában már évszázadok óta ismert volt – mint a gra-

fikában az exlibris, vagy a szobrászatban a kisplasztika. A felhívás lelkes fogadtatásra talált, hiszen az ilyen apró alkotást még műteremmel nem rendelkező művészek is meg tudták valósítani, valamint kicsiny mérete miatt kimondottan könnyen volt szállítható, akár postán is elküldhető. Az 1975-ös tárlaton 31 tervező 67 munkája szerepelt. A művészi körökben keltett érdeklődésnek köszönhetően az 1976-ban megrendezett IV. Fal- és Tértextil Biennálén, a minitextil már, mint különálló szekció szerepelt azzal a különbséggel, hogy nemzetközivé tették a kiírást.

Ennek köszönhetően néhány évvel London után Magyarországon, Szombathelyen került megrendezésre az I. Nemzetközi Minitűrtextil Biennále, közel ötszáz kiállított műtárggyal. Ilyen hosszú időre visszatekintő kiállítás sorozat nincs az egész világon, mert hiszen mára már régen megszűnt a londoni minitextil biennále, a comoi, évenkénti kiállítás pedig még nem tekint vissza ilyen nagy múltra. Az elmúlt 30 esztendő során több mint 40 ország közel 2000 alkotója fordult meg nálunk műveivel a világ négy kontinenséről.

Enteriőr a kiállításról

A biennalékon bemutatásra kerülő minitextilek az új, a modern textil dinamizmusát emelték ki. A nagyméretű textileknél megszokott, néha ránk nehezedő anyag súlyosságát, az expresszív érzéseket és az intenzív lényegre törést itt felváltotta az elmékedés, az egy bizonyos témára, üzenetre való összpontosítás. A maximális koncentrációt követelő, fantáziadús és pontos kidolgozású művek tudatosan vagy tudat alatt is, de az alkotóművész kézjegyévé, szignójává válnak. Ezek a kicsiny, kamerális méretű műtárgyak át vannak itatva a művész individualizmusával, így egyértelművé válik, hogy nem rendelkeznek meghatározott, egységes karakterrel. Ami közös bennük, hogy minitextilek, melyeknek mérete síkban vagy térben nem haladhatja meg a 20 cm-t. Stilisztikai sokrétűségük, a felhasznált anyagok gazdagsága, a formai variánsok, a változatos tartalom az alkotók különbözőségét, érdeklődési körük eltérő vonásait mutatja be, hírt adva a művészi kutatás új lehetőségeiről.

A zalaegerszegi Keresztury ÁMK Hangverseny- és Kiállítótermében ez év őszén bemutatott kollekción, mely több mint 25 év termését tekinti át, egyértelműen rávilágít arra, hogy a minitextil művészetben nem lehettek fel sem stílus irányzatok, sem igazi nemzeti sajátosságok. A falakon és a posztamenseken kiállított „apróságok” hűen

Gaunt, Pamela: Üres fecsegés 2.

mutatják be az alkotáskor alkalmazott anyagokat, melyek időről-időre változtak: hol organikusak voltak, hol pedig a szervetlenség, a rideg, törékeny elemek domináltak. Az alkotók szívesen fordultak a természetes anyagokhoz, könnyű hozzáférhetőségük miatt. Az olyan anyagokból, mint pl. a szizál szálból, a gyapjúból, a pamutból vagy pedig a lenből készült műveknél a művészek általában a hagyományos technikákat választják, olyanokat, mint a szövés, fonás, kötés, horgolás és csomózás. A nyersanyag kínálkozó szépsége kimeríthetetlen forrása az újabbnál újabb ötletek megvalósításának. A kifejezőmód eszköztárát a művészek a textiltől idegen anyagokkal is kibővítették, olyanokkal, mint a papír, a szőrök és bőrök, valamint a madártollak. A különböző alapanyagok társítása nagyon érdekes megoldásokat eredményezett. A kísérletezések következő fázisában az alkotók a textiltől idegen anyagokat is (a fémet, köveket, üveget és cementet) bevonták kicsiny munkáik elkészítésébe. Ezzel egy időben jelent meg a vegyes technika és egyéni technika fogalma ebben a műfajban, mely módot adott arra, hogy ezeket az anyagokat egy egészé tudják összekomponálni. Az egymástól idegen anyagok összepárosítása egyrészt harmonikus kapcsolatokhoz vezetett – mivel könnyebb volt a mű kis mérete miatt bizonyos anyagoknál legyőzni az ellenállást –, másrészt viszont már a korai stádiumban kiszűrte, kiszelektálta a rossz és téves megoldásokat. Az alkotóanyagokkal való manipulálás vált a művészek fő kutatási irányává. A felhasznált nyersanyagok értelmének kihangsúlyozása, az anyagban rejlő expresszivitás felszínre hozása egyszerre szolt a nézőhöz anyagszerűségével, alakjával és színével. Az anyag megértése, az általa nyújtott kidolgozás minősége oly fontossá vált, mint maga a mű mondanivalója.

A kiállításon bemutatott több mint száz minitextil közül

néhányat kiemelnek. A sort Kozma Vera *Prágai emlék* című munkájával kezdeném, akit a patinás cseh főváros ihletett meg, és egy kettéfűrészelt „macskakövet” belőről, prágai miniatürizált látképekkel díszített. Az angol Holmes Cas merített papírból festéssel és hímzéssel készített *Kártyacsomag* című alkotásával mintha a feledésbe merülő kártyajátékokat szeretne volna újra divatba hozni...

Wiebke Petersen német művésznő a *Kocka alakú teászacsók* címet viselő munkáját a hétköznapijainkban is használatos tea filterekből állította össze. Az *Éppen csak palackok* című alkotást a svájci Therese Wälti rafiából és fémből szőtte meg, megalkotva ezzel egy aszúros szerkezetű, ám üvegeket imitáló miniatür. Utolsónak Makiko Wakisaka *Sarjadás* címet viselő munkáját említeném, mely lehetőleg megmunkálásával példája a japán művészet légyes, ám stabil konstrukcióinak. A bemutatott alkotás finom faleveleket imitál.

A kifejezőmód sokrétűsége, az interdiszciplinaritás, a megújuló formák állandó mozgása kifejezik azt a változékonyságot, amelynek, mivel nincsenek korlátai, csak az alkotói fantázia és a befogadó közönség toleranciája szab határt, rávilágítanak az alkotás minőségének és szenzualitásának fontosságára. A minitextil, amint belekerült a „művészetek” tágas világába, így szabadult ki az utánzás és a konvencionális dekorativitás köréből. Ezeknek a kis, parányi, szövött, hímzett, fonott, csomózott, hurkolt kelmékből, csipkéből vagy összevarrt, esetleg ragasztott anyagból készült mesterműveknek formája hol

Fontan, Maria - Noelle: Fa, esőben, Franciaország

domború, hol pedig falra simuló, egyben könnyűek, de szolidan kivitelezettek. Egyrészt zárt, más részük viszont nyitott szerkezetével kitarulkozik a néző előtt, mintegy hívogatva, csábítva a szemlélőt a tárgy alaposabb megismerésére, elősegítve ezzel az *alkotó, a mű és a befogadó* közti termékeny, inspiratív párbeszédet.

Korf, Kumi: Egy ithacai könyv, USA

Poplawski, Stefan: Belépés, Poland